

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Муродова Нигина Сулаймоновна дар мавзуй “Масъалаҳои модернизатсияи сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: хусусиятҳои асосӣ, шаклҳои амалишавӣ ва натиҷаҳои он” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ

Инкишофи Тоҷикистони муосир ва дар кадом марҳилаи рушд қарор доштани кишвар яке аз масъалаҳои доманадор ва бахсталаби илмӣ мебошад. Автореферат ба диссертатсияи Н. С. Муродова дар мавзуй “Масъалаҳои модернизатсияи сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: хусусиятҳои асосӣ, шаклҳои амалишавӣ ва натиҷаҳои он” яке аз рисолаҳои илмӣ мебошад, ки ба масъалаи таҳқиқи инкишофи сиёсии замони соҳибистиклолӣ бахшида шудааст.

Автореферати диссертатсия аз қисматҳои зерин иборат аст: муқаддима, тавсифи умумии тадқиқот, қисмҳои асосии тадқиқот, хулоса ва феҳристи интишороти довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ.

Дар муқаддимаи автореферат мубрамии мавзуй тадқиқот, сатҳи тадқиқи мавзуй ва робитаи тадқиқот бо барномаҳои мавзуй илмӣ муайян гардиданд.

Ба андешаи муаллиф мубрамии тадқиқи мавзуй бо зарурати омӯзиши ғоя ва бунёди амалии ҷомеаи муосир, нақш ва мақоми институтҳои сиёсӣ дар раванди гузариш аз ҷомеаи ағъанавӣ ба ҷомеаи муосир дар Тоҷикистон, муайян намудани моҳият, қонуниятҳои инкишоф ва махсусиятҳои эволюсионии роҳҳо ва заминаҳои рушд аз нигоҳи илмҳои сиёсӣ мебошад. Аз ҷониби диссертант мушаххас намудани вазифаҳои сиёсӣ, мақом ва нақши ниҳодҳо дар раванди модернизатсияи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон зарурати таҳқиқи илмӣ пайдо мекунад.

Дараҷаи тадқиқи мавзуй илмӣ вобаста ба маводҳои тадқиқотии ба раванди омодагӣ ва навиштани рисола ҷалбгардида муайян мегардад, ки баъзе аз адабиёт аз ҷониби муаллиф дар автореферат ба таври мушаххас таҳлил ёфтанд.

Асарҳои олимони Ғарб - поягузори таълимоти модернизатсияи сиёсӣ, Россия ва Тоҷикистон дар навиштани рисола истифода шуданд.

Дар қисмати “Тавсифи умумии тадқиқот” объект, предмет, мақсад, вазифа фарзия ва дигар нишондодҳои тадқиқот муайян гардидааст. Ба сифати объекти тадқиқот тағйирпазирии системаи сиёсӣ баромад мекунад, ки заминаҳои ташаккул, масъалаҳои фарогирӣ ва натиҷаҳои модернизатсияи сиёсиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амиқ месозад.

Ҳадафи асосии диссертатсия аз ҷониби муаллиф ҳамчун таҳлили ҳамҷониба ва комплексӣ, баррасӣ намудани мақом ва нақши модернизатсияи сиёсӣ дар ташаккул ва инкишофи мутаносиб ва муътадили системаи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мешавад.

Вазифаҳои кори илмӣ дар чунин шакл маълум шуданд: тавсиф намудан ва маълум соختани асосҳои методологии тадқиқи масъалаҳои модернизатсияи сиёсӣ, таҳлили концепсияҳои асосии назарияи модернизатсияи сиёсӣ, муайян намудани самтҳои асосии инкишофи ҷомеаи муосир роҷеъ ба таҳлили асосҳои методологии таълимоти модернизатсияи сиёсӣ; тадқиқи равандҳои модернизатсионӣ, рафт, рушд ва таҳкими он, таҳлили махсусиятҳои раванди модернизатсионии кишварҳои мухталиф, маълум намудани аҳамият ва муҳимияти дигаргуниҳои сиёсӣ дар рафти рушди босуботи муносибатҳои ҷамъиятӣ; таҳлили мақоми модернизатсияи сиёсӣ дар раванди самаранокгардонии ҷомеаи гузариш, баррасии омилҳое, ки ба самаранокии низомии сиёсӣ маъмурӣ, ташаккули шаклҳои идоракунии демократӣ ва амалишавии қарорҳои сиёсӣ таъсир мерасонанд ва ғайра.

Навгони илмӣ тадқиқот пеш аз ҳама бо баррасӣ гардидани заминаҳои ташаккул ва махсусиятҳои инкишофи системаи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон, пешгӯӣ шудани равандҳои модернизатсионии ҷомеаи муосир бо мақсади ошкор кардани имкониятҳои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон, муайян намудани ташаккул ва инкишофи ҷомеаи муосири хоси системаи сиёсии Тоҷикистон вобаста аст, ки аҳамияти илмӣ ва амалиро соҳиб мебошад. Тавсифи хусусиятҳои баҳамтаъсиррасонии давлати иҷтимоӣ ва ниҳодҳои ҷомеаи

маданӣ дар раванди модернизатсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳлили шаклҳои иштироки акторҳои ҷомеаи маданӣ дар равандҳои модернизатсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва фаъолияти касбии онҳо, ки ҳамчун навгонии илмии рисола баромад мекунад, яке аз комёбиҳои илмҳои ҷомеашиносӣ метавонад ҳисобида шавад.

Дар қисмати “Қисмҳои асосии тадқиқот” маълумоти мухтасар оид ба бобҳо ва зербобҳои диссертатсия оварда шудааст.

Дар боби аввали кори илмӣ “Асосҳои назариявӣю методологии тадқиқи модернизатсияи системаи сиёсии ҷомеаи гузаришӣ” муаллиф бештар ба масъалаҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи модернизатсияи сиёсӣ тавачҷуҳ зоҳир намуда, дар асоси таҳлили асарҳои муҳаққиқони гуногун андешаҳо ва ҳулосаҳои илмии худро тақвият медиҳад. Дар боби мазкур шаклҳои нигоҳдории ҷомеа дар ҳолати муътадил, пайдоиши ҷараёнҳои танқидии модернизатсия, алоқамандии муосиршавии ҷомеа бо анъанаҳои милливу фарҳангӣ, махсусиятҳои модернизатсионии инкишофи кишварҳо, тарҳҳои модернизатсия ва тазодҳои раванди инкишофи модернизатсионӣ аз ҷониби муаллиф муайян гардида, таҳқиқ шуданд.

Боби дуюми рисолаи диссертатсионӣ “Хусусиятҳо ва унсурҳои асосии модернизатсияи системаи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон” масъалаҳои таҳқиқи равандҳои модернизатсионӣ ва дастовардҳои замони муосиршавии Тоҷикистонро дар бар мегирад. Муаллиф дар ин боб тавонистааст, ки заминаҳои ташаккул ва инкишофи модернизатсионии системаи сиёсӣ ва хусусиятҳои онро ошкор намуда, раванди таҳаввулотпазирии ҷомеаро роҷеъ ба ҳолатҳои инкишофи таърихӣ муайян созад. Ҷараёни тағйирпазирии сиёсӣ дар ҷомеаи трансформатсионии Тоҷикистон ба ду марҳила трансформатсияи баъдикоммунистӣ ва модернизатсия тақсим гардидааст. Дар мисоли рушди баъдикоммунистии Тоҷикистон трансформатсия ва модернизатсия дар ҳамоин ва ҳамгирой қарор доранд. Ба андешаи муаллиф дар натиҷаи таҳлили рафти тағйирпазирии сиёсӣ дар ҷомеаи тоҷикистонӣ масъалаи тавачҷуҳнамоӣ ба комёбиҳои он бар меояд, ки чун ҳолатҳои объективӣ ва субъективии инкишофи

Тоҷикистони муосир баромад мекунад ва моҳияти тағйирпазирии сиёсӣ ва таъсири онҳоро ба коркарди асосҳои модернизатсияи ҷомеаи тоҷикистонӣ муайян месозад.

Боби сеюми диссертатсия – “Масъалаҳои баҳамтаъсиррасонӣ ва ҳамроҳангии институтҳои ҷомеаи маданӣ ва давлати иҷтимоӣ дар раванди модернизатсияи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба масъалаҳои иштироки ниҳодҳои ҷомеаи маданӣ дар раванди модернизатсионӣ, ташаккули ҷомеаи маданӣ ва давлати иҷтимоӣ ва фаъолияти бахшҳои институти ҷомеаи маданӣ ба раванди демократикунонии кишвар бахшида мешавад. Мақоми махсуси дар диссертатсия таҳлили фаъолияти хизмҳои сиёсӣ, созмонҳои ҷамъиятӣ ва ВАО дар татбиқи принсипҳои демократия соҳиб мешавад, ки аҳамияти илмӣ назариявӣ ва амалиро пайдо мекунад.

Дар хулосаи кори илмӣ натиҷаҳои асосии илмӣ тадқиқот ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии тадқиқот оварда шуданд. Муаллиф модернизатсияи системаи сиёсии Тоҷикистонро ҳамчун тарҳи мутамаддини инкишофи ҷомеаи муосир, ки дорои хусусиятҳои фарҳангиву иҷтимоӣ ва таърихӣ мебошад, эътироф месозад ва зарурати дарки назариявӣ ва методологии онро дар тафаккури илмӣ муҳим медонад.

Бо баробари мавҷуд будани мувафакқиятҳои илмӣ дар автореферат камбудҳои наҷандон муҳим ба назар мерасанд, ки дар чунин шакл метавонанд баён шаванд:

1. Яке аз наҷонии рисола, ки тавре, ки дар автореферат дарҷ гардидааст, бо муайян сохтани бӯхронҳои модернизатсионӣ: бӯхрони легитимӣ будани ҳокимият, бӯхрони институтсионалӣ ва бӯхрони иштироки сиёсии шаҳрвандон алоқаманд аст. Дар автореферат оид ба масъалаи мазкур ягон ишорае нест. Тадқиқи ин масъала ба андешаи мо дар автореферат муҳим буд, зеро бӯхронҳои модернизатсионӣ ҳамчун механизмҳои тағйирпазирии системаи сиёсӣ баромад намуда, сабаби ниҳонии раванди модернизатсиониро муайян мекунанд.

2. Дар автореферат баъзе хатогихои имлоӣ ва техникӣ ба назар мерасанд.

Нуксонҳои мавҷуда ба мазмун ва мухтавои диссертатсия таъсир расонида наметавонанд, зеро натиҷаҳои кори илмӣ заминаҳои назариявӣ ва амалӣ дошта, аҳамияти муҳими сиёсӣ, иҷтимоиву фарҳангиро соҳиб мебошад.

Ҳолатҳои асосӣ, хулосаҳо, тавсия ва пешниҳодҳои дар диссертатсия дарҷгардида дар шаш монография ва зиёда аз 44 мақолаҳои илмӣ, аз он ҷумла 9 маводи конференсияи илмӣ – амалӣ инъикос ёфтаанд, ки саҳми доғталаби дараҷаи илмиро муайян мекунанд.

Заминаҳои назариявӣ, методологӣ ва пойгоҳи тадқиқот дар автореферат инъикос ёфта, кори илмӣ аз тарафи муаллиф мустақилона таълиф гардида, дорои ягонагии дохилӣ, натиҷа ва нуктаҳои нави илмӣ мебошад.

Хулоса, автореферати диссертатсияи Муродова Нигина Сулаймоновна ба талабот ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он сазовори соҳиб гардидан ба дараҷаи илмии доктори илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқаррир:

Доктори илмҳои таърих, профессор
Сарҳодими илмии Институти омӯзиши
масъалаҳои давлатҳои
Осиё ва Аврупо АМИТ

Мирзоев Н. М

Имзои Н. М. Мирзоевро тасдиқ менамоям.
Нозир калони кадрҳои Институти омӯзиши
масъалаҳои давлатҳои
Осиё ва Аврупо АМИТ

Зухуров А.